

HISTORICKÝ ÚSTAV SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

P. O. Box 198, Klemensova 19, 814 99 Bratislava

tel.: 004212/52925753 | fax: 004212/52961645/201 | e-mail: histinst@savba.sk | <http://history.sav.sk/husav/>

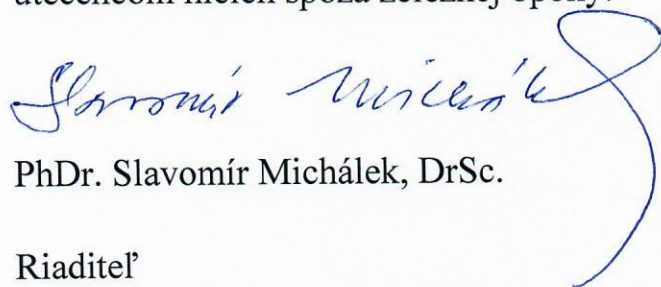
Stanovisko Historického ústavu SAV k osobnostiam

(Štefan Osuský a Ján Papánek)

Životné osudy slovenských diplomatov, počnúc Milanom R. Štefánikom, sa začali písať pred viac ako storočím a reflektujú nielen dynamiku a tragédie minulého storočia, ale i obrovský vývojový oblúk, ktorým Slováci prešli na národnom i medzinárodnom poli. Patria k nim aj brezovskí rodáci Štefan Osuský a Ján Papánek, ktorí zanechali výraznú stopu v medzinárodnej diplomacii a v zápase za demokraciu a slobodu.

Vstup Štefana Osuského na dosky diplomacie sa spája s podpisom Trianonskej mierovej zmluvy na začiatku júna 1920, ktorú možno považovať za najväčší medzinárodný medzník moderných slovenských a československých dejín. Osuský zároveň zohral najdôležitejšiu úlohu pri kreovaní a presadzovaní myšlienky vzniku spoločného štátu Čechov a Slovákov v Amerike a aj jej samotnej realizácie. Takmer 20 rokov bol československým vyslancom v Paríži. Pohyboval sa v prostredí, kde sa formovalo nielen medzivojnové francúzsko-československé spojenectvo, ale aj – ako zástupca svojej krajiny v Spoločnosti národov – všeobecné koncepty európskej či svetovej bezpečnosti. Vrcholom diplomatickej aktivity Osuského vo Francúzsku bol podpis zmluvy o obnove československej armády z 2. októbra 1939 (zmluva „Daladier – Osuský“), ktorá, ako prvý medzinárodný akt československého exilu, „kodifikovala“ právnú existenciu rozbitej republiky. Osuský odmietal ideu čechoslovakizmu, zahraničnopolitickú orientáciu na ZSSR a Benešovu tzv. „prezidentskú“ koncepciu continuity. Po vojne žil a pracoval v USA a bol jedným z lídrov tretieho československého demokratického zahraničného odboja.

V lete 1945 bola na konferencii v San Franciscu vytvorená svetová organizácia mieru a bezpečnosti – Organizácia Spojených národov. Na finalizácii jej základného dokumentu – Charty OSN – pracovalo 14 osobností (Koordinačný výbor konferencie) a jednou z nich bol Ján Papánek. Papánek vstúpil do sveta politiky počas prvej svetovej vojny ako vojak rakúsko-uhorskej armády. Ako legionár na talianskom fronte redigoval legionársky časopis „V Boj!“ Jeho prvým diplomatickým postom bola pozícia obchodného atašé na vyslanectve v Budapešti, následne pôsobil v rovnakej funkcii vo Washingtone. Ako konzul v Pittsburgu odmietol Mníchov i rozbitie republiky na jar 1939 a plne sa oddal práci v prospech exilového zahraničného odboja. Popri Vladimírovi S. Hurbanovi a Ivanovi Krnovi bol tretím Slovákom v československej delegácii na spomenutej konferencii OSN v San Franciscu. V roku 1946 sa stal prvým československým veľvyslancom v tejto organizácii. Svetovú pozornosť vyvolal jeho protest na pôde Bezpečnostnej rady OSN proti pražskému komunistickému prevratu vo februári 1948. Ďalší rozmer Papánkovej osobnosti sa plne ukázal na pôde Amerického fondu pre československých utečencov (AFCR), ktorý viedol takmer 40 rokov a ktorý patril medzi uznávané americké humanitárne organizácie. Papánkov fond pomohol počas svojej existencie takmer 150 000 utečencom nielen spoza železnej opony.

PhDr. Slavomír Michálek, DrSc.

Riaditeľ

Historický ústav SAV, Bratislava

HISTORICKÝ ÚSTAV
Slovenskej akadémie vied
P. O. BOX 198
Klemensova 19, 814 99 Bratislava I.